

เทคนิคการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในหนังสือ “Dance Improvisations” ของจอยส์ มอร์แกนรอส

Received: 10 February 2023

Revised: 23 May 2023

Accepted: 25 May 2023

ภัชกรชา แก้วพลอย*

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเทคนิคการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในหนังสือ “Dance Improvisation” ของจอยส์ มอร์แกนรอส ซึ่งแปลโดยภัชกรชา แก้วพลอย โดยใช้เทคนิคการแปลของ ลูเซีย โมลิโน มาร์ติเนซ และอัมปาโร อูร์ตาโด อัลบีร์ ทั้งหมด 16 เทคนิค ได้แก่ 1) การดัดแปลง 2) การขยายความ 3) การแปลยืมคำ 4) การแปลคำต่อคำ 5) การแทนที่คำ 6) การอธิบาย 7) การสร้างวาทกรรม 8) การใช้คำที่มีนัยเดียวกัน 9) การใช้คำที่มีลักษณะทั่วไป 10) การขยายคำตามหลักภาษา 11) การลดทอนคำตามหลักภาษา 12) การให้ลักษณะเฉพาะ 13) การลดความ 14) การใช้คำแทนที่ 15) การเปลี่ยนไวยากรณ์ 16) การแปรเปลี่ยน การแปลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับต้นฉบับ มีการใช้ภาษาสร้างความเข้าใจสำหรับกลุ่มนักศิลปะการแสดงและผู้สนใจด้านศิลปะการแสดงได้ง่าย สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เป็นงานแปลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยทางนาฏศิลป์และการแสดง

บทความวิชาการ

บทคัดย่อ

คำสำคัญ

เทคนิคการแปล;
การเดินรำ;
อิมโพรไวส์

* อาจารย์ประจำสาขาวิชาศิลปะการแสดง คณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา ติดต่อได้ที่: padparadscha@

Translation Techniques from English to Thai in *Dance Improvisations* by Joyce Morgenroth

Received: 10 February 2023

Revised: 23 May 2023

Accepted: 25 May 2023

Padparadscha Kaewploy *

This academic article aims to present the translation techniques from the English language to the Thai Language used by Padparadscha Kaewploy in his translation of *Dance Improvisations*, a book written by Joyce Morgenroth. The 16 techniques of Lucía Molina Martínez and Amparo Hurtado Albir's have been used, including 1) adaptation, 2) amplification, 3) borrowing, 4) calque, 5) compensation, 6) description, 7) discursive creation, 8) established equivalent, 9) generalization, 10) linguistic amplification, 11) linguistic compression, 12) particularization, 13) reduction, 14) substitution, 15) transposition, and 16) variation. The translation is consistent with the original. It uses language that is easy to understand for the performing arts community. Those interested in performing arts can put it into practice, and it is especially useful to those with professional career in the dancing and performing arts community.

Academic Article

Abstract

Keywords

translation techniques;
dance;
improvisation

* Lecturer, Performing Arts Program, Faculty of Music and Performing Arts, Burapha University, e-mail: padparadscha@go.buu.ac.th

1. บทนำ

จอยซ์ มอร์เกนรอต (Joyce Morgenroth) ได้เขียนหนังสือเรื่องดานซ์อิมโพรไวเซชันส์ (Dance Improvisations) เมื่อ ค.ศ. 1987 เป็นหนังสือเรื่องแรกที่อธิบายถึงการแสดงดนตรีสดและระบบโครงสร้างการเรียนการสอนที่สำคัญที่นิยมใช้กันทั่วโลก มอร์เกนรอตนั้นเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยและอดีตนักเต้นที่มีชื่อเสียงด้านนาฏศิลป์ร่วมสมัยและศิลปะการละครร่วมสมัยที่ประสบความสำเร็จในการสร้างการแสดงอิมโพรไวส์อย่างเป็นระบบ ตลอดจนมีความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นแบบเฉพาะตัว โดยมีแนวคิดว่าการแสดงอิมโพรไวส์ที่มีประสิทธิภาพนั้นประกอบด้วยรูปแบบและความแปลกใหม่ นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังได้มีการระดมแนวคิดจากอาจารย์ด้านศิลปะการละครและการเคลื่อนไหว เพื่อออกแบบโครงสร้างการสอนดนตรีสดที่สามารถประยุกต์ใช้กับศาสตร์การแสดงอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

ในปัจจุบัน การเต้นอิมโพรไวส์มีความสำคัญต่อวงการสอนนาฏศิลป์และศิลปะการละครเป็นอย่างมาก การเต้นอิมโพรไวส์นั้นไม่เพียงเป็นกลวิธีการแก้ปัญหาที่แยบยลสำหรับการแสดงเท่านั้น แต่ยังหมายถึงกระบวนการสำคัญในการค้นหาแนวทางสร้างการแสดงและการเคลื่อนไหวแบบใหม่อย่างสร้างสรรค์ จึงเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายในชั้นเรียนศิลปะการแสดงในประเทศไทย โดยมีการสอดแทรกเนื้อหาในชั้นเรียนการเคลื่อนไหวทางการละคร ละครใบ้ ละครกายภาพ หรือชั้นเรียนนาฏปฏิบัติ

จากสถานการณ์ดังกล่าว แม้ว่าการเต้นอิมโพรไวส์จะมีการสอนที่แพร่หลายในประเทศไทย แต่หนังสือวิชาการด้านการเต้นอิมโพรไวส์ที่เป็นเนื้อหาภาษาไทยที่เข้าใจง่ายยังไม่เคยมีมาก่อน ผู้เขียนในฐานะผู้สอนด้านการเต้นรำในระดับอุดมศึกษาจึงเห็นความสำคัญในการแปลหนังสือเรื่อง “การเต้นอิมโพรไวส์” เพื่อให้ผู้สนใจเข้าใจเนื้อหาการเต้นอิมโพรไวส์ได้อย่างลึกซึ้งและมีระบบขั้นตอน ผ่านการตีความหมายได้ถูกต้องตามต้นฉบับ ตลอดจนเข้าใจศัพท์เฉพาะทางการเต้นรำ (Dance Terminology) อีกทั้งเชื่อว่างานแปลครั้งนี้จะเป็นวิทยากรที่มีความสำคัญในสาขาศิลปะการแสดง เพื่อสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการให้เป็นที่ประจักษ์ เป็นการแปลจากภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่นประเภทหนึ่ง (ประกาศ ก.พ.อ. ๙ 2565, น. 25) ทั้งนี้กระบวนการแปลนั้นได้มีการขอลิขสิทธิ์อย่างถูกต้องจากสำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัยพิตส์เบิร์ก (Pittsburgh) ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้รับทุนสนับสนุนโดยคณะดนตรีและการแสดง มหาวิทยาลัยบูรพา จัดตีพิมพ์เผยแพร่เป็นภาษาไทย ครั้งที่ 1 จำนวน 300 เล่ม เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าเพื่อการฝึกปฏิบัติและการอ้างอิง อันเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาชีพด้านนาฏศิลป์ตะวันตกและศิลปะการแสดง

สำหรับบทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเทคนิคการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในหนังสือต้นฉบับเรื่อง “Dance Improvisation” ของจอยซ์ มอร์เกนรอต เมื่อ ค.ศ. 1987 มาเป็นฉบับภาษาไทยเรื่อง “การเต้นอิมโพรไวส์” แปลโดยภัชกรษา แก้วพลอย เมื่อ พ.ศ. 2565 โดยใช้เทคนิคการแปลของลูเซีย โมลินา มาร์ติเนซ และอัมปาโร อูร์ตาโด อัลบีร์ ทั้งหมด 16 เทคนิค

2. วัตถุประสงค์

เพื่อนำเสนอเทคนิคการแปลภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในหนังสือ “Dance Improvisation” ของจอยส์ มอร์เกนรอต

3. นิยามศัพท์เฉพาะ

การเต้นรำ	หมายถึง การเคลื่อนไหวร่างกายอย่างเป็นระบบด้วยการกำหนดแนวคิดจาก 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การจัดระเบียบร่างกาย การใช้พื้นที่ การใช้จังหวะ การใช้พลังงาน การกำหนดปฏิสัมพันธ์ และการกำหนดสไตล์
ภาษาต้นฉบับ	หมายถึง ภาษาอังกฤษที่ใช้ในกลุ่มนักศิลปะการแสดงและผู้สนใจด้านศิลปะการแสดง
ภาษาผู้รับสาร	หมายถึง ภาษาไทยที่ใช้ในกลุ่มนักศิลปะการแสดงและผู้สนใจด้านศิลปะการแสดง
อิมโพรไวส์	หมายถึง การเต้นสด การแสดงอย่างฉับพลัน ซึ่งอาศัยสัญชาตญาณและไหวพริบปฏิภาณเป็น สิ่งเร้าให้เกิดการกระทำนั้น

4. แหล่งข้อมูล

หนังสือ “การเต้นอิมโพรไวส์” (Dance Improvisation) ของจอยส์ มอร์เกนรอต ซึ่งแปลเรียบเรียงโดย ภัษกรชา แก้วพลอย จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาและความสำคัญของการเต้นอิมโพรไวส์ที่เชื่อมโยงกับการเคลื่อนไหวทางสังคมและการปฏิบัติด้านศิลปะการละคร ตลอดจนแนะนำวิธีต่างๆ สำหรับการฝึกการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มและเพื่อให้นักเต้นได้รับรู้ถึงกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีเนื้อหาโดยสังเขปดังนี้

1. ประวัติความเป็นมา เนื้อหาส่วนนี้จะเป็นการพรรณนาประวัติความเป็นมาของการเต้นอิมโพรไวส์ และวิวัฒนาการของการเต้นอิมโพรไวส์ตั้งแต่ ค.ศ. 1962-1987 การเต้นอิมโพรไวส์นั้นมีความสำคัญต่อวงการเต้นรำและศิลปะการละครในประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นอย่างมาก แรกเริ่มจากคณะจิตสัน ดานซ์ เธียเตอร์ (Judson Dance Theater) และคณะเต้นรำอื่นๆ ที่จัดว่าเป็นอันดับต้นๆ ที่มีการสร้างงานจากการเต้นสด อาทิ คณะเดอะเซคันด์ ซิตี้ (The Second City) คณะเดอะ ลิฟวิง เธียเตอร์ (The Living Theatre) และคณะดิ โอเพ่น เธียเตอร์ (The Open Theatre) คณะเต้นรำเหล่านี้ถือว่าเป็นกลุ่มผู้ขับเคลื่อนและฟื้นฟูวงการศิลปะการแสดง นอกจากนี้ยังกล่าวถึงศิลปินคนอื่นๆ ที่ได้พัฒนาต่อยอดเทคนิคและแนวคิดการเต้นอิมโพรไวส์อื่นๆ ให้เกิดความนิยมอย่างแพร่หลาย

2. ข้อควรพิจารณาในการเป็นผู้นำกลุ่มเต้นอิมโพรไวส์ เนื้อหาส่วนนี้จะเป็นการแนะนำการเตรียมการในขั้นตอนต่างๆ ที่จะฝึกปฏิบัติในอนาคต ซึ่งประกอบไปด้วยการจัดเตรียมพื้นที่ จำนวนผู้ฝึกฝน คุณลักษณะของผู้ฝึกฝน ระยะเวลา บทบาทของผู้นำการฝึกปฏิบัติ การจัดกลุ่มการเต้นอิมโพรไวส์ การวางแผนชั้นเรียน และแนวทางในการอุ่นเครื่องและคลายอุ่นร่างกาย

3. บทเบื้องต้น เนื้อหาส่วนนี้จะกล่าวถึงทักษะสำคัญสำหรับผู้ฝึกฝนเพื่อการพัฒนาความชำนาญด้านการเต้นรำ ซึ่งนอกเหนือจากทักษะทางด้านร่างกายแล้ว สภาพจิตใจก็เป็นอีกสิ่งหนึ่งในการกระตุ้นให้เกิดจินตนาการและแรงผลักดันในการเคลื่อนไหวที่ตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมภายนอก ทักษะเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานโดยการฝึกฝนจากโจทย์การเลียนแบบท่าทางและการกระทำอย่างพร้อมเพรียงกัน (Mirroring and Unison) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการทำงานร่วมกัน ผู้ฝึกจะเรียนรู้บทบาทการเป็นผู้นำและผู้ตาม (Active and Passive Roles) และการพึ่งพน้ำหนัก (Weight Dependency) ที่ช่วยพัฒนาพื้นฐานการเต้นอิมโพรไวส์ให้ดีขึ้นในอนาคต

4. พื้นที เนื้อหาส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่สำหรับการเคลื่อนไหว ได้แก่ รูปแบบพื้นที่ ระยะห่าง จุดสนใจ ตำแหน่ง การจัดกลุ่ม ระดับ การออกแบบกลุ่ม ลำดับรูปร่าง และการออกแบบจุดเชื่อมต่อ ซึ่งหัวข้อเหล่านี้จำเป็นต่อการสร้างความตระหนักรู้เชิงพื้นที่ของผู้ฝึกฝน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ผลงานที่ประสบความสำเร็จในการเต้นอิมโพรไวส์แบบกลุ่ม

5. เวลา เนื้อหาส่วนนี้จะกล่าวถึงการพัฒนาทักษะการเต้นอิมโพรไวส์ด้วยแนวคิดการใช้จังหวะและความตระหนักรู้ ในด้านลักษณะของจังหวะเวลาเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ ได้แก่ จังหวะเคาะ การเน้นจังหวะ จังหวะเมตริก จังหวะไม่มีเมตริก ระยะเวลาและความเร็ว

6. การประดิษฐ์ท่าเคลื่อนไหว เนื้อหาส่วนนี้จะเกี่ยวข้องกับการเต้นอิมโพรไวส์แบบกลุ่มที่เป็นแนวทางในการประดิษฐ์ท่าเคลื่อนไหว โดยมีการเสริมองค์ประกอบด้านโครงสร้างของเวลาและพื้นที่เข้ามา การประดิษฐ์ท่าเคลื่อนไหวมุ่งเน้นไปที่สิ่งเร้าจากจินตนาการ จากอุปกรณ์ จากไมม์ (Mime) จากนามธรรม (Abstract) ชิมและแวลวเิชัน (Theme & Variation) ได้แก่ ภาพ ระดับของนามธรรม อารมณ์และตัวละคร ประเภทของจุดสนใจ ส่วนต่างๆ ของร่างกาย พลวัต (Dynamic) และเสียงประกอบ

7. รายการฝึกปฏิบัติการเต้นอิมโพรไวส์ เนื้อหาส่วนนี้จะแสดงตารางเพื่อเป็นการแนะนำแนวทางฝึกปฏิบัติอิมโพรไวส์ที่เหมาะสมในแต่ละโจทย์ โดยจะเกี่ยวข้องกับจำนวนผู้ฝึกฝน คุณลักษณะของผู้ฝึกที่มีประสบการณ์หรือไม่มีประสบการณ์ หรือระบุว่าผู้ฝึกฝนที่มีประสบการณ์อาจไม่จำเป็น เพราะการที่ไม่มีประสบการณ์อาจจะสร้างผลลัพธ์ที่แตกต่างกันได้ หรือโจทย์การอิมโพรไวส์นั้นมีความเหมาะสมกับระดับผู้ฝึกฝนที่มีประสบการณ์แตกต่างกันก็ได้

5. วรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานแปล

การแปล (Translation) เป็นการประมวลข้อความในภาษาต้นฉบับไปสู่ข้อความในภาษาของผู้รับสาร (House, 2015) โดยมีการรักษาความหมาย ใจความสำคัญของข้อความไว้เพื่อการถ่ายทอดและสะท้อนให้เห็นอัตลักษณ์ทางภาษาศาสตร์จากภาษาเดิมไปยังอีกภาษาของผู้รับสาร (Osman, 2017, Malmkjær, (2017) ดังนั้นผู้แปลในแต่ละสาขามองว่างานแปลนั้นต้องสื่อความหมายได้อย่างถูกต้องตามความหมายเดิม รักษาอรรถรสของเนื้อหา สำนวนของต้นฉบับไว้ได้อย่างครบถ้วน มีความเข้าใจในตัวบท (Text) แบบแผนทางความคิด (Concept) หรือวัฒนธรรมต้นกำเนิด (Culture) ซึ่งจะสามารถบ่งชี้ความสามารถในการสื่อสารได้เป็นอย่างดี

มีการอธิบาย ดีความตัวบทและบริบทของงาน นอกจากนี้ ประกาศ ก.พ.อ. ๙ (2565, น. 43) ได้นิยามเพิ่มเติมว่า งานแปลคือตัวงานที่แปลจากต้นฉบับที่เป็นงานวรรณกรรม หรืองานด้านปรัชญา ประวัติศาสตร์ หรือวิทยาการ ในบางสาขา ซึ่งนำมาแปลแล้วจะเป็นการเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการที่ประจักษ์ชัด ดังนั้นงานแปลจึงจัดได้ว่าเป็นผลงานทางวิชาการประเภทหนึ่ง

5.2 ประเภทของงานแปล

วินัยและดาร์เบลเน็ต (Vinay & Darbelnet, 1977, as cited in Molina & Albir, 2002) ได้แบ่งประเภทของงานแปลเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่

1. การแปลตรงตัว (Literal translation) คือลักษณะการแปลที่ยังคงรักษาความถูกต้อง ครบถ้วนของโครงสร้างของประโยค ไวยากรณ์ทางภาษาศาสตร์ที่คล้ายคลึง และรักษากลิ่นอายของต้นฉบับไว้ โดยแบ่งเป็น 3 ประเภทย่อย ดังนี้ 1) การแปลยืมคำ (Borrowing) 2) การแปลคำต่อคำ (Calque) และ 3) การแปลตรงตัว (Literal translation)

2. การแปลอ้อม (Oblique translation) คือลักษณะการแปลที่มีโครงสร้างของประโยค ไวยากรณ์ทางภาษาศาสตร์ที่แตกต่างกัน อาจมีความจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงหรือปรับคำ เพื่อให้สามารถสื่อสารในบริบทหรือวัฒนธรรมของผู้รับสารได้ หรือรู้สึกราวกับว่าไม่ได้อ่านงานแปล โดยแบ่งเป็น 4 ประเภทย่อย ดังนี้ 1) การสับเปลี่ยน (Transposition) 2) การปรับ (Modulation) 3) ความทัดเทียม (Equivalence) และ 4) การดัดแปลง (Adaptation)

5.3 เทคนิคการแปล

เทคนิคการแปลเป็นกลวิธีที่ผู้แปลสามารถถ่ายทอดโอนความหมายของข้อความต้นฉบับไปยังอีกภาษาของผู้รับสารได้ ทั้งนี้ โมลิโนและอัลบิร (Molina & Albir, 2002) ได้วิเคราะห์และสังเคราะห์เทคนิคการแปลของวินัยและดาร์เบลเน็ต (Vinay & Darbelnet, 1977) ที่เคยอธิบายไว้ 7 เทคนิค โดยจำแนกเป็น 18 เทคนิค ดังนี้

1. การดัดแปลง (Adaptation) คือการเลือกใช้คำอื่นที่ยังคงรักษาความหมาย ความคิดในบริบทวัฒนธรรมของภาษาผู้รับสารที่มีความสอดคล้องกับภาษาต้นฉบับ

2. การขยายความ (Amplification) คือการเพิ่มเติมข้อมูลรายละเอียดที่ไม่ได้มีอยู่ในข้อความต้นฉบับ เพื่อสร้างความเข้าใจมากขึ้น

3. การแปลยืมคำ (Borrowing) คือการใช้คำทับศัพท์หรือใช้คำโดยตรงจากภาษาต้นฉบับซึ่งมีความหมาย ความเข้าใจในบริบททั่วไปที่ตรงกัน

4. การแปลคำต่อคำ (Calque) หรือการแปลยืม (Loan translation) คือการแปลตามตัวอักษรของวลีจากภาษาหนึ่งไปยังภาษาผู้รับสาร โดยสร้างคำศัพท์ใหม่ในภาษาผู้รับสาร

5. การแทนที่คำ (Compensation) คือการใช้คำหรือสำนวนในภาษาผู้รับสารมาแทนที่ข้อความต้นฉบับ เนื่องจากคำที่แปลแล้วอาจไม่สามารถสะท้อนความคิด ความหมายเดิมให้เข้าใจได้

6. การอธิบาย (Description) คือการขยายคำเพื่อเสริมการอธิบาย เนื่องจากคำจากภาษาต้นฉบับนั้นเป็นคำศัพท์เฉพาะหรือเป็นคำที่ผู้รับสารอาจไม่คุ้นเคย

7. การสร้างวาทกรรม (Discursive creation) คือการสร้างวลีใหม่ที่มีความหมายเดียวกันกับบริบทของภาษาต้นฉบับ เช่น “Leave me alone!” แปลเป็น “อย่ามาวุ่นวาย”

8. การใช้คำที่มีนัยเดียวกัน (Established equivalent) คือการเลือกใช้คำที่มีความหมายไปในทิศทางเดียวกันกับบริบทของภาษาต้นฉบับ ซึ่งอาจเป็นภาษาพูด สำนวน หรือคำแสลง

9. การใช้คำที่มีลักษณะทั่วไป (Generalization) คือการใช้คำที่มีความหมายในภาพรวมไปในทิศทางเดียวกันกับบริบทของภาษาต้นฉบับ โดยไม่ทำให้ความหมายเปลี่ยน ทางออก คือประตุ หรือเรียกลักษณะสิ่งของทรงกลมว่า ลูกบอล ซึ่งอาจไม่ได้เจาะจงว่าเป็นลูกฟุตบอลก็ได้

10. การขยายคำตามหลักภาษา (Linguistic amplification) คือการเพิ่มองค์ประกอบทางภาษา เทคนิคนี้มักใช้ในการแปลและการพากย์แบบปากต่อปาก เช่น “No way” แปลว่า “เป็นไปได้ไม่ได้”

11. การลดทอนคำตามหลักภาษา (Linguistic compression) คือการรวบรวมและสร้างองค์ประกอบทางภาษาในข้อความภาษาผู้รับสาร เทคนิคนี้มักใช้ในการแปลและการล่าม เช่น “Yes, So what?” แปลว่า “ทำไม?”

12. การแปลตรงคำ (Literal translation) คือการแปลตรงคำต่อคำ หรือวลีคำต่อคำ มักใช้กับการแปลภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกัน เช่น การแปลภาษาอิตาลีเป็นภาษาฝรั่งเศส หรือการแปลกฎหมาย ซึ่งเทคนิคนี้อาจไม่เหมาะสมกับการแปลตรงคำจากรูปประโยคภาษาอังกฤษเป็นรูปประโยคภาษาไทย

13. การแทนที่มุมมอง (Modulation) คือการเลือกใช้คำหรือสำนวนแทนที่มุมมองหรือจุดสนใจเดิม ผู้แปลจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อความภาษาต้นฉบับเป็นอย่างดี ซึ่งอยู่ในระดับโครงสร้างประโยคหรือนัยยะในทิศทางเดียวกัน เพื่อรักษาริบทของภาษาต้นฉบับ เช่น “Are you pregnant?” อาจแปลเป็น “คุณกำลังจะมีน้อง (ลูก) หรือคะ?”

14. การให้ลักษณะเฉพาะ (Particularization) คือใช้คำที่เป็นรูปธรรมหรือเฉพาะเจาะจงมากขึ้น เช่น ที่พัก ในบริบทนี้คือสิ่งปลูกสร้างลักษณะแบบใด เป็นตึก เป็นหอพัก บ้านเดี่ยว หรือทาวน์เฮาส์ เนื่องจากในบางสถานการณ์ การไม่ให้ลักษณะเฉพาะอาจทำให้ผู้รับสารเข้าใจคลาดเคลื่อน

15. การลดความ (Reduction) คือการลดความหรือข้อมูลบางส่วน of ภาษาต้นฉบับ เช่น “Ramadan, the Muslim month of fasting” เป็นเดือนเราะมะฎอน

16. การใช้คำแทนที่ (Substitution) คือการแทนที่คำตามองค์ประกอบทางภาษา ซึ่งมีความหมายในทิศทางเดียวกัน อาจเกี่ยวข้องกับความแตกต่างของสำนวนแสลงของภาษาต้นฉบับที่แปลตรงตัวแล้วจะทำให้เกิดความสับสน เช่น “Put your hand to your heart” แปลเป็น “ขอบพระคุณ”

17. การเปลี่ยนไวยากรณ์ (Transposition) คือการเปลี่ยนไวยากรณ์ของภาษาต้นฉบับให้เป็นไปตามภาษาผู้รับสาร

18. การแปรเปลี่ยน (Variation) การแปรเปลี่ยนองค์ประกอบทางภาษาหรือภาษาศาสตร์ที่หลากหลาย เพื่อสะท้อนให้รับรู้ถึงน้ำเสียง อากัปกริยาที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางภาษา เช่น “Thank you” อาจแปลเป็น “ขอบคุณ” “ขอบใจ” หรือ “แด่จ๊ะ”

นอกจากนี้โมลินาและอัลบิร (Molina & Albir, 2002) ยังกล่าวเพิ่มเติมว่าเทคนิคการแปลนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้แปลเป็นหลัก ดังนั้นผู้แปลควรแยกแยะ หรือเลือกเทคนิคที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการแปลตรงตัว (Literal translation) หรือการแปลอ้อม (Oblique translation) ถึงแม้ว่าผู้แปลจะเลือกเพียงเทคนิคเดียวสำหรับข้อความทั้งหมด แต่ก็มีเทคนิคอีกหลายอย่างที่สามารถใช้กับคำและวลีแต่ละคำได้ ด้วยการเลือกเทคนิคที่เหมาะสมเพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดองค์ประกอบทางภาษาแต่ละอย่างได้อย่างแม่นยำตามบริบทและสถานการณ์นั้นๆ

5.4 ขั้นตอนในการแปล

นิดาและทาเบอร์ (Nida & Taber, 1982) ได้กล่าวว่าขั้นตอนการแปลประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) วิเคราะห์โครงสร้างทางภาษาในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างไวยากรณ์กับความหมายของคำ 2) ถ่ายทอดเนื้อหาที่วิเคราะห์ไว้ในใจของนักแปลที่จะถ่ายโอนจากภาษาต้นทางไปยังภาษาเป้าหมาย 3) ปรับโครงสร้างเนื้อหาที่วิเคราะห์แล้วเป็นโครงสร้างใหม่เพื่อให้ข้อความสุดท้ายสามารถรับได้ในภาษาเป้าหมาย ต่อมา วัฒนธัญชัย (2561) ได้เพิ่มเติมโดยแบ่งขั้นตอนการแปลเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดวิธีการแปล เมื่อได้งานที่จะแปลให้กำหนดวิธีการแปลที่เหมาะสมกับเนื้อหานั้นให้มากที่สุด ถ้าวิธีการแปลไม่เหมาะสมกับงาน อาจได้ผลงานไม่ดีหรือไม่ตรงกับความต้องการ 2) ถ่ายทอดเป็นประโยคพื้นฐาน การถ่ายทอดเป็นประโยคพื้นฐานจะทำให้แปลง่ายและเข้าใจง่าย โดยผู้แปลต้องทำความเข้าใจต้นฉบับเป็นอย่างดี สามารถแยกออกเป็นประโยคสั้นๆ ได้ 3) เรียบเรียงประโยคใหม่ เมื่อได้ประโยคพื้นฐานแล้ว ก็ดัดแปลง ตัด ต่อเติม เพื่อให้ได้ประโยคที่เหมาะสมยิ่งขึ้น ได้ภาษาที่สละสลวย เหมาะสมกับประเภทของงาน และ 4) ปรับปรุงแก้ไข สรรวจผลงานอีกครั้ง เพื่อปรับปรุงแก้ไขดัดแปลงจนกว่าจะพอใจ

5.5 คุณภาพของงานแปล

นาบาบัน, นูเรนี, และสุมาร์ดีโอโน (Nababan, Nuraeni, & Sumardiono, 2012) ได้อธิบายถึงหลักเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพของงานแปลซึ่งประกอบไปด้วย 3 ประการ ได้แก่

- 1) ความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy) เป็นการนำเสนอข้อความที่มีอยู่ในภาษาต้นฉบับเทียบเท่ากับภาษาเป้าหมาย โดยพิจารณาว่าข้อมูลจากภาษาต้นทางและภาษาปลายทางนั้นมีความตรงกัน
- 2) ความสามารถในการอ่าน (Readability) เป็นการนำเสนอข้อความที่แปลแล้วใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ถึงแม้ว่าผู้อ่านนั้นอาจจะไม่ทราบข้อความจากต้นฉบับมาก่อนก็ตาม
- 3) การยอมรับ (Acceptability) หมายความว่า ผลการแปลนั้นมีความสอดคล้อง เหมาะสมกับภาษาเป้าหมายได้อย่างเป็นธรรมชาติ ข้อความที่แปลเป็นที่ยอมรับได้ อาจกล่าวได้ว่าข้อความนั้นอาจดูไม่เหมือนข้อความที่แปลแล้ว หากพิจารณาแล้วเป็นไปตามบริบทของภาษาเป้าหมาย

6. เทคนิคการแปลหนังสือการเต้นอิมโพรไวส์

เทคนิคการแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในหนังสือการเต้นอิมโพรไวส์ (Dance Improvisation) นั้น ผู้เขียนได้ดำเนินการแปลโดยการพิจารณาและศึกษาหนังสือต้นฉบับถึงลักษณะการเขียน การใช้ภาษาสำนวน ศัพท์เฉพาะทางการเต้นรำ และอาศัยประสบการณ์ตรงในฐานะนักเต้นรำอาชีพ เพื่อที่จะสามารถแปลอธิบายเสริม เพิ่มเติมความเข้าใจที่มากขึ้นให้กับผู้รับสารที่ใช้ภาษาไทย และสามารถเลือกใช้ ประยุกต์เทคนิคการแปลต่างๆ ที่เหมาะสม เพื่อนำเสนอข้อความภาษาไทยที่สามารถเข้าใจง่ายและยังคงรักษา สะท้อนให้เห็นความคิด ความหมาย บริบทของผู้เขียนต้นฉบับที่ต้องการจะสื่อ ซึ่งจากการพิจารณาและศึกษาหนังสือต้นฉบับแล้วนั้น ผู้แปลมีความเห็นว่าการแปลตรงตัว (Literal translation) เพียงประเภทเดียวนั้นไม่สามารถสื่อสาร

ความหมาย หรือสร้างความเข้าใจได้ทั้งหมด เนื่องจากอุปประโยค ถ้อยคำ สำนวนในภาษาอังกฤษนั้นเมื่อแปลเป็นภาษาไทยแล้ว อาจจะทำให้ผู้รับสารเกิดความสับสนหรือไม่สามารถจินตนาการตามได้ ตลอดจนถึงเฉพาะทางการเต้นรำที่เป็นคำที่เข้าใจในแวดวงนักเต้นรำนั้น ผู้แปลจำเป็นต้องคงไว้เป็นมาตรฐานเช่นกัน และได้มีการอธิบายและขยายคำเพิ่มเติมสำหรับผู้รับสารคนอื่นๆ ที่สนใจ ด้วยเหตุผลที่กล่าวมานั้น ผู้เขียนจึงเลือกใช้การแปลอ้อม (Oblique translation) เป็นหลักโดยปรับให้เหมาะสมในส่วนต่างๆ ของเล่ม เช่น การกำหนดโจทย์ การวางกติกา การพรรณนาเหตุการณ์ การสังเกตการณ์ การเรียบเรียงภาษาพูด คำทับศัพท์ คำแสดง เป็นต้น ทั้งนี้จะมีการใช้เทคนิคการแปลที่ผสมผสานกันตลอดทั้งเล่ม เพื่อให้ได้ผลงานแปลที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับสารมากที่สุด โดยขอแสดงตัวอย่างเทคนิคการแปลของโมลินาและอัลบิร (Molina & Albir, 2002) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ตัวอย่างการวิเคราะห์เทคนิคการแปล

เทคนิค	ประโยคภาษาอังกฤษ (ต้นฉบับ)	ประโยคภาษาไทย
Adaptation การดัดแปลง	Mirroring is the most basic of improvisations. (p. 4)	การเลียนแบบท่าทางเป็นพื้นฐานของการเต้นอิมโพรไวส์ (น. 2)
	คำอธิบาย: ผู้แปลได้ดัดแปลงคำจาก “Mirroring” เป็นคำว่า “การเลียนแบบท่าทาง” เนื่องจากเนื้อหาในส่วนนี้ได้อธิบายถึงทักษะการลอกเลียนแบบท่าทางการเคลื่อนไหวเป็นหลัก หากแปลตรงตัวว่า การสะท้อนกลับ อาจจะทำให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้	
	MILLING (p. 25)	การสัมผัสอย่างใกล้ชิด (น. 30)
	คำอธิบาย: คำนี้เป็นชื่อแบบฝึกหัด ผู้แปลได้ดัดแปลงคำว่า “MILLING” เป็นคำว่า “การสัมผัสอย่างใกล้ชิด” เนื่องจากแบบฝึกหัดได้อธิบายถึงการเคลื่อนไหวเป็นกลุ่มใหญ่ที่นักเต้นต้องใกล้ชิดแนบแน่นเป็นหลัก หากแปลตรงตัวว่า “การเสียดสี” ก็อาจจะทำให้แผนการฝึกปฏิบัตินั้นเข้าใจผิดวัตถุประสงค์ได้	
Amplification การขยายความ	Improvisation has reemerged in the last twenty-five years as a powerful presence in dance and theater. (p. xi)	การอิมโพรไวส์ หรือการเต้นสดถือกำเนิดขึ้นในช่วงยี่สิบห้าปีที่ผ่านมา (ประมาณ ค.ศ. 1962 ซึ่งหนังสือเล่มนี้ตีพิมพ์เมื่อ ค.ศ. 1987) การอิมโพรไวส์นั้นมีความสำคัญต่อการเต้นรำและการละครเป็นอย่างมาก (น. xiii)
	on the West Coast , Jenny Hunter and Ann Halprin were working with movement improvisation, and in the East , Merce Cunningham, in close association with John Cage, was introducing radical innovations to choreography which were, in effect, a democratization of dance.	แถบชายฝั่งตะวันตกของอเมริกา เจนนี่ ฮันเตอร์ (Jenny Hunter) และแอน ฮาลปริน (Ann Halprin) ได้กำลังทำงานเกี่ยวกับการเต้นอิมโพรไวส์ และในฝั่งตะวันออกของอเมริกา เมอร์ซ คันนิงแฮม (Merce Cunningham) และจอห์น เคจ (John Cage) ได้เรียนรู้นวัตกรรมการออกแบบท่าเต้นซึ่งมีผลต่อการปฏิรูปของ

เทคนิค	ประโยคภาษาอังกฤษ (ต้นฉบับ)	ประโยคภาษาไทย
	Cunningham did away with the star system. (p. xi)	การเดินรำในเวลาต่อมา คำนึงแฮมได้คิดค้นระบบดารา (star system) (น. xiii)
	คำอธิบาย: ผู้แปลได้ขยายความเพิ่มเติมว่า “แถบชายฝั่งตะวันตกของอเมริกา” เพื่อเป็นการเน้นย้ำความเข้าใจให้กับผู้รับสาร เนื่องจากหากแปลตรงตัวเป็น “แถบชายฝั่งตะวันตก” หรือ “ในตะวันออก” ในบริบทของผู้รับสารจะหมายถึง “ฝั่งยุโรป” และ “ฝั่งทวีปเอเชีย”	
	Dancers in technique class are used to jockeying for space, adjusting where they stand so that they have room enough to move. Dancers in performance, however, may sometimes be spaced close to or far from each other. (p. 24)	ในชั้นเรียนเทคนิคการเต้นนั้น นักเต้นมักใช้พื้นที่ (space) เพื่อวิ่งออกกำลังกาย การปรับจุดตำแหน่งที่ยืนอยู่เพื่อให้พวกเขามีพื้นที่เพียงพอที่จะเคลื่อนไหว เมื่อนักเต้นกำลังทำการแสดง บางครั้งนักเต้นอาจเว้นระยะห่างหรือที่เรียกว่า “เว้นช่องไฟ” ในระยะใกล้หรือไกลจากนักเต้นคนอื่น (น. 29)
	คำอธิบาย: ผู้แปลได้เพิ่มคำว่า “เว้นช่องไฟ” เพื่อขยายความของคำว่า “เว้นระยะห่าง” เนื่องจากคำว่า “เว้นช่องไฟ” นั้นเป็นคำที่ผู้รับสารคุ้นเคยและเข้าใจได้โดยทั่วไป	
Borrowing การแปลยืมคำ	they explore rhythmic variations: sometimes accenting the beat, sometimes omitting the beat, sometimes accenting the “and” beat. (p. 68)	พวกเขาจะสำรวจรูปแบบจังหวะที่มีหลากหลาย ซึ่งการเน้นจังหวะบางครั้งอาจมีละเว้นจังหวะบ้างหรือบางครั้งก็เน้นจังหวะ “แอนด์” (น. 85)
	คำอธิบาย: ผู้แปลใช้การยืมคำด้วยวิธีการถ่ายเสียง “and” เป็น “แอนด์” เพื่อสื่อสารให้เข้าใจว่าเป็นการนับครึ่งจังหวะ ซึ่งวิธีการนับจังหวะ “แอนด์” นี้เป็นวิธีการนับที่นิยมโดยทั่วไปมากกว่าการนับว่า “และ” ในทางดนตรี	
Calque การแปลคำต่อคำหรือการแปลยืม	Unlike works of art that can be bought and sold, or “canned” performances on film and television, (p. xii)	ซึ่งแตกต่างจากงานศิลปะจำพวกงาน “ลิปซิงค์” (canned) ที่สามารถพบเห็นได้ทั่วไปในภาพยนตร์และโทรทัศน์ (น. xiv)
	คำอธิบาย: ผู้แปลได้สร้างคำศัพท์ใหม่เพื่อสื่อสารในบริบทเดียวกัน เช่น “canned” performances นั้นเป็นคำแสดงทางศิลปะการแสดง ซึ่งหมายถึงงานที่ผลิตซ้ำ หรืองานที่ลอกเลียนแบบ ผู้แปลจึงใช้คำว่า จำพวกงาน “ลิปซิงค์” แทน เนื่องจากเป็นคำที่ผู้รับสารคุ้นเคยและเข้าใจได้ชัดเจนที่สุด	
	It is said that the eyes are windows to the soul. (p. 27)	ว่ากันว่าดวงตาเปรียบเสมือนประตูสู่จิตวิญญาณ (น. 33)
	คำอธิบาย: ผู้แปลได้แปลวลีของภาษาต้นฉบับ โดยการใช้วลีของภาษาผู้รับสารที่มีความหมายไปในทิศทางเดียวกัน โดยปรับรูปประโยคจากการแปลตรงตัวว่า “ว่ากันว่าดวงตาเป็นหน้าต่างสู่จิตวิญญาณ” เป็น “ว่ากันว่าดวงตาเปรียบเสมือนประตูสู่จิตวิญญาณ”	
Compensation การแทนที่คำ	One final note. To avoid the awkwardness of “he or she,” I have used he and she alternately as subject. (p. vii)	และสุดท้ายนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนในการใช้สรรพนามสำหรับ “ผู้ชาย” หรือ “ผู้หญิง” ข้าพเจ้าจะใช้คำว่า “เขา” และ “เธอ” เป็นชื่อเรียกแทน (น. x)

เทคนิค	ประโยคภาษาอังกฤษ (ต้นฉบับ)	ประโยคภาษาไทย
	คำอธิบาย: ผู้แปลใช้คำเพื่อแทนที่คำเดิม เนื่องจากคำว่า “he or she” และ he and she นั้นเมื่อแปลตรงตัวแล้ว อาจจะสร้างความสับสน เนื่องจากความหมายเดิมไม่สะท้อนให้ผู้รับสารเข้าใจถึงความแตกต่างได้	
Description การอธิบาย	the fourth wall was being transgressed physically, with actors invading the space of the audience and audience coming into the playing area. (p. xiii)	ในการแสดงแบบเดอะ โฟท วอลล์ (The fourth wall) หรือ “กำแพงที่ 4” เป็นคำเปรียบเทียบของการแสดงละครเวทีที่เราจะเห็นนักแสดงต่าง ๆ พุดคุยกัน เพียงแค่สามมุมเท่านั้น นั่นคือมุมซ้าย มุมขวา และมุมด้านหลังเท่านั้น เนื่องจากมุมด้านหน้าคือมุมสำหรับผู้ชมที่จะทำได้เพียงแค่รับชมเท่านั้น แต่ก็มีบ้างที่การแสดงแต่ละครั้งนักแสดงเลือกที่จะทำลายกำแพงด้านหน้าหรือเรียกว่ากำแพงที่สี่เพื่อสร้างความประหลาดใจและความแปลกใหม่ให้กับผู้ชมและผู้ชมสามารถเข้ามาในพื้นที่เวทีได้ (น. xv)
	คำอธิบาย: ผู้แปลได้อธิบายเสริมเพื่อสื่อความหมายถึงลักษณะของการแสดงแบบเดอะ โฟท วอลล์ ซึ่งเป็นลักษณะของการแสดงประเภทหนึ่งที่ไม่ใช่ชื่อชุดการแสดง	
Discursive creation การสร้างวาทกรรม	CLICHÉS (p. 89)	ซ้ำ ๆ ซาก ๆ (น. 110)
	คำอธิบาย: โดยทั่วไปกลุ่มคนด้านศิลปะการแสดงมักจะใช้คำทับศัพท์ว่า “คลิเซ่ คลิเซ่” ซึ่งอธิบายถึงแนวคิดของการแสดงที่พบเห็นบ่อยครั้ง อาจเรียกได้ว่าเป็นมุกเก่า ๆ ที่ใช้เป็นประจำ อย่างไรก็ตามผู้แปลต้องการหลีกเลี่ยงทับศัพท์ จึงใช้สำนวน “ซ้ำ ๆ ซาก ๆ” แทนคำว่า “CLICHÉS” เพื่ออธิบายถึงการใช้ท่าทางการเคลื่อนไหวซ้ำ ๆ เพื่อสร้างความน่าสนใจ ดังนั้นผู้แปลจึงเลี่ยงการแปลว่า “โบราณ หรือน่าเบื่อ” ซึ่งมีความหมายเชิงลบ	
Established equivalent การใช้คำ ที่มีนัยเดียวกัน	As with every new effort, this book owes immeasurably to the work of those who have paved-or. in this case, tramped the way, from Viola Spolin's beautifully elaborated problem-solving methods to the come-what-may performances of the Grand Union. (p. xiv)	นับว่าเป็นพลังขับเคลื่อนใหม่ๆ หนังสือเล่มนี้เป็นการรวบรวมองค์ความรู้ของเหล่าผู้มีคุณูปการต่อศิลปะการแสดง รวมไปถึงแนวทางการแก้ปัญหาของวิโอลา สโปลิน และผลงานการแสดงที่ผ่านมาของคณะเดอะ แกรนด์ ยูเนียน (น. xvi)
	คำอธิบาย: ผู้แปลเลือกที่จะไม่แปลตรงตัว เนื่องจากจะทำให้ลักษณะของข้อความนั้นเป็นสำนวนภาษาพูด ผู้แปลจึงเลือกสร้างประโยคใหม่ที่มีนัยเดียวกันในภาษาของผู้รับสาร	
Generalization การใช้คำ ที่มีลักษณะทั่วไป	Sides of the space (p. 120)	ปีกเวที... (น. 151)
	คำอธิบาย: ผู้แปลใช้คำที่มีลักษณะโดยทั่วไปที่เรียกพื้นที่ด้านข้างของเวทีว่า “ปีกเวที” ซึ่งเป็นคำที่ผู้รับสารโดยทั่วไปทราบ	

เทคนิค	ประโยคภาษาอังกฤษ (ต้นฉบับ)	ประโยคภาษาไทย
Linguistic amplification การขยายคำตามหลักภาษา	The space should not be cluttered with too much activity. Everyone should pay attention to the use of space in traveling, the distribution and design of the group. (p. 40)	พื้นที่นี้ไม่ควรมีหลายเหตุการณ์มากเกินไปจนดูวุ่นวาย ทุกคนควรใส่ใจกับการใช้พื้นที่ในการเคลื่อนที่ การกระจายตัว และการออกแบบรูปร่างของกลุ่ม (น. 49)
	คำอธิบาย: ผู้แปลได้ขยายคำโดยเพิ่มเติมคำว่า “จนดูวุ่นวาย” ลงไปเพื่อที่จะสื่อสารให้ผู้รับสารเข้าใจว่าสถานการณ์ลักษณะใดที่เข้าใจตรงกันว่าการเคลื่อนไหวนั้นมีหลายเหตุการณ์จนเกินความจำเป็น	
Linguistic compression การลดทอนคำตามหลักภาษา	Dancers pair off, facing each other in their pairs. (p. 5)	นักเต้นจับคู่กันโดยหันหน้าเข้าหากัน (น. 5)
	A line running down the center of the space is designated as the mirror. It may help to chalk or tape the line for visibility. (p. 7)	ใช้ชอล์กวาดหรือเทปขาวสร้างแนวเส้นตรงกลางของพื้นที่ที่กำหนดให้เสมือนเป็นกระจก (น. 7)
	คำอธิบาย: ผู้แปลเว้นการไม่แปลข้อความบางส่วน เนื่องจากข้อความในส่วนแรกนั้นมีความหมายที่สมบูรณ์ในภาษาผู้รับสารแล้ว	
Particularization การให้ลักษณะเฉพาะ	movement phrase (p. 77) pure form (p. 90) ABA form (p. 104)	ชุดท่าเคลื่อนไหว (น. 99) ท่าทางบริสุทธิ์ (น. 112) รูปแบบ ABA (น. 129)
	คำอธิบาย: ผู้แปลใช้คำหรือสร้างคำที่มีความหมายที่เป็นลักษณะเฉพาะและเจาะจงเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้รับสารเข้าใจคลาดเคลื่อน เช่น “ชุดท่าเคลื่อนไหว” ในที่นี้จะหมายถึงท่าเคลื่อนไหวที่ร้อยเรียงเป็นชุด “ท่าทางบริสุทธิ์” ที่หมายถึงท่าทางที่ไม่มีความหมาย เป็นเพียงท่าทางเพื่อความสวยงามเท่านั้น และ “รูปแบบ ABA” ที่หมายถึงลำดับของการเรียงชุดท่าเคลื่อนไหวในชุดที่ 1 ตามด้วยชุดที่ 2 และปิดท้ายด้วยชุดที่ 1 อีกครั้งหนึ่ง	
Reduction การลดความ	Although humans are built more or less symmetrically, they rarely find themselves in symmetrical positions. Sitting, people cross their legs... (p. 40)	แม้ว่ามนุษย์จะถูกสร้างขึ้นอย่างสมมาตร แต่ก็ไม่ค่อยพบว่าตัวเองนั้นอยู่ในตำแหน่งสมมาตรได้ตลอดเวลา เช่น การนั่งไขว่ห้าง... (น. 50)
	“both of them at once...” (p. 59)	“ทั้งคู่” (น. 79)
	คำอธิบาย: ผู้แปลลดข้อมูลบางส่วนโดยใช้คำในภาษาผู้รับสารที่เป็นที่เข้าใจโดยทั่วกันโดยไม่จำเป็นต้องแปลเพื่อการอธิบายให้เห็นภาพ	
Substitution การใช้คำแทนที่	However, people began to keep time, one imagines the eerie thrill they felt as they found themselves aware of hearing a beat from the outside and of taking a step from the inside, both of them at once... (p. 59)	โดยทั่วไปแล้ว ผู้คนมักที่จะรักษาเวลา ใครๆ ก็ต่างจินตนาการถึงความตื่นเต้นเมื่อพวกเขาได้สัมผัสหรือรับรู้ได้เมื่อตนเองได้ยินเสียงจังหวะจากภายนอก และมันก้าวจากข้างในที่ละก้าวพร้อมกัน... (น. 74)
	คำอธิบาย: ผู้แปลเลือกการใช้คำว่า “โดยทั่วไปแล้ว” ที่มีความหมายแตกต่างแทนที่ข้อความ “However” ต้นฉบับ เนื่องจากรูปประโยคนี้มีความแตกต่างของสำนวนของภาษาต้นฉบับ	

เทคนิค	ประโยคภาษาอังกฤษ (ต้นฉบับ)	ประโยคภาษาไทย
	หากแปลตรงตัวแล้วจะทำให้เกิดความสับสนตามหลักภาษาผู้รับสารได้ เนื่องจากคำว่า “However” นั้นเป็นคำขึ้นต้นประโยคโดยไม่มีประโยคก่อนหน้า	
Transposition การเปลี่ยน ไวยากรณ์	How long is long? (p. 79)	“ระยะเท่าไรที่เรียกว่านาน” (น. 99)
	คำอธิบาย: ผู้แปลปรับโครงสร้างไวยากรณ์เพื่อที่จะสื่อสารประเด็นเรื่องความยาวของระยะซึ่งในบริบทนี้ไม่สามารถใช้เทคนิคการแปลตรงตัว (Literal translation)	
Variation การแปรเปลี่ยน	The series of duets should emphasize a literal interpretation of the words. In this case, the words can have dramatic connotations, as a series, “Hold me,” “I’m leaving,” “Someone’s at the door, Let me in!” (p. 95)	การเน้นคู่ควรเน้นการตีความหมายของข้อความ ในกรณีนี้คำสามารถมีความหมายที่น่าทึ่ง โดยแสดงออกมาเป็นท่าชุด การเคลื่อนไหว เช่น “รับฉันที่เกิด” “ฉันจะไป” “มีใครอยู่ที่ประตูไหม ให้ฉันเข้าไปที!” เป็นต้น (น. 117)
	คำอธิบาย: ผู้แปลปรับคำโดยการสอดแทรกสำเนียงในภาษาผู้รับสาร เพื่อสะท้อนให้เข้าถึงน้ำเสียง อากัปกิริยา และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น	

7. สรุปผล

การแปลจากภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยในหนังสือ “การเต้นอิมโพรไวส์” โดยใช้เทคนิคของโมลินาและอัลบิร พบว่าเทคนิคนี้เป็นการแจกแจงเทคนิคการแปลอย่างละเอียดโดยครอบคลุมไปถึงการแปลแบบตรงตัวและการแปลอ้อม ซึ่งผู้เขียนใช้การแปลอ้อมเป็นหลักในการแปล โดยไม่ได้อาศัยรูปแบบหรือลักษณะโครงสร้างของไวยากรณ์ต้นฉบับ แต่ยังคงจำเป็นต้องทำความเข้าใจบริบท หรือความหมายของภาษาต้นฉบับเป็นอย่างดี ประกอบกับประสบการณ์ในฐานะศิลปินและนักวิชาการด้านศิลปะการแสดง เพื่อการตีความ สรุปความ หรือเรียบเรียงคำขึ้นใหม่ เพื่อที่จะสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นภาษาของผู้รับสารได้

การแปลหนังสือ “การเต้นอิมโพรไวส์” ผู้เขียนได้ใช้เทคนิคของโมลินาและอัลบิร (Molina & Albir, 2002) ในการแปล จำนวน 16 เทคนิคจาก 18 เทคนิค ได้แก่ 1) การดัดแปลง 2) การขยายความ 3) การแปลยืมคำ 4) การแปลคำต่อคำ 5) การแทนที่คำ 6) การอธิบาย 7) การสร้างวาทกรรม 8) การใช้คำที่มีนัยเดียวกัน 9) การใช้คำที่มีลักษณะทั่วไป 10) การขยายคำตามหลักภาษา 11) การลดทอนคำตามหลักภาษา 12) การให้ลักษณะเฉพาะ 13) การลดความ 14) การใช้คำแทนที่ 15) การเปลี่ยนไวยากรณ์ 16) การแปรเปลี่ยน และมี 2 เทคนิคที่ไม่ได้ใช้ ได้แก่ การแปลตรงคำ (Literal translation) และการแทนที่มุ่มมอง (Modulation) เนื่องจากผู้เขียนมีความเห็นว่า การแปลตรงคำนั้นไม่สอดคล้องกับโครงสร้างประโยคในภาษาไทยและการแทนที่มุ่มมองนั้นอาจเหมาะสมกับบทกลอนหรือบทละครดัดแปลงที่จำเป็นต้องปรับสำนวนและเลือกใช้สำนวนในบริบทของผู้รับสาร หากผู้แปลแปลไปแล้วอาจจะสร้างความสับสนให้แก่ผู้รับสารได้

สำหรับเทคนิคการแปลที่ผู้เขียนใช้แปลบ่อยครั้งคือ การดัดแปลง (Adaptation) การขยายความ (Amplification) การแปลยืมคำ (Borrowing) และการแทนที่คำ (Compensation) ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติแล้วพบว่าหนึ่งประโยคนั้นสามารถมีได้มากกว่า 1 เทคนิคขึ้นไป เพื่อที่จะสามารถทำให้รูปประโยคนั้นมีความสมบูรณ์มากขึ้น อีกประการหนึ่ง หนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยศัพท์เฉพาะทางศิลปะการแสดง

ซึ่งจำเป็นต้องใช้คำทับศัพท์อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อาทิ การแปลชื่อศิลปิน ชื่อคณะเต็นรำ ชุดการแสดง ชื่อประเภทการแสดง ศัพท์เฉพาะทางดนตรี นอกจากนี้ยังมีคำบางคำที่ให้ความหมายต่างบริบท เช่น คำว่า “Space” ซึ่งในมิติของการเต็นรำแล้ว คำนี้จะให้ความหมายที่แตกต่างในแต่ละสถานการณ์ บ้างแปลว่า “พื้นที่” ในที่นี้อาจหมายถึง “เวที” หรือ “พื้นที่ของเต็นรำ” บ้างก็แปลว่า “พื้นที่บนอากาศ” ใช้ในสถานการณ์เมื่อนักเต็นกระโดดลอยตัว บ้างก็แปลว่า “ช่องว่าง” ของร่างกายในสถานการณ์ที่นักเต็นเคลื่อนไหวผ่านช่องว่างของร่างกายตนเอง หรือช่องว่างที่เกิดขึ้นจากระยะห่างของนักเต็นสองคน ซึ่งหากแปลผิดพลาดหรือใช้การแปลคำต่อคำก็จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจไปคนละทิศทาง

อนึ่ง หนังสือแปลเรื่อง “การเต็นอิมโพรไวส์” นี้เป็นผลงานวิชาการของผู้เขียน ได้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คนเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงชี้ให้เห็นว่างานแปลหนังสือ “การเต็นอิมโพรไวส์” นั้นเป็นงานแปลที่มีคุณภาพสอดคล้องกับนาบาบัน, นูเรนี, และสุมาร์ดีโอโน (Nababan, Nuraeni, & Sumardiono, 2012) ทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1) ความถูกต้องแม่นยำ (Accuracy) มีความเข้าใจอันลึกซึ้งในตัวบท แบบแผนทางความคิดและหรือต้นฉบับ และบ่งชี้ถึงความสามารถในการสื่อความหมายในระดับสูงมาก มีการศึกษาวิเคราะห์และตีความทั้งตัวบทบริบทของตัวงานอย่างละเอียดลึกซึ้งในลักษณะที่เทียบได้กับผลงานวิชาการอื่น มีการอธิบายเชิงวิชาการในรูปแบบต่างๆ อย่างเหมาะสม

2) ความสามารถในการอ่าน (Readability) มีการเรียบเรียงได้อย่างถูกต้องและสอดคล้องกับต้นฉบับ โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้

3) การยอมรับ (Acceptability) เป็นงานแปลที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายในด้านศิลปะการแสดง สามารถสื่อสารและเชื่อมโยงให้ผู้รับสารเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆ ได้ตรงกัน เป็นหนังสือที่ยังไม่เคยมีการตีพิมพ์เป็นภาษาไทยมาก่อน ซึ่งเนื้อหาในหนังสือเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาชีพทางนาฏศิลป์และศิลปะการแสดง อย่างไรก็ตามหนังสือเล่มนี้ควรมีการปรับแก้ไขโครงสร้างรูปประโยคภาษาไทยให้มีความเป็นวิชาการมากขึ้นในบางส่วนจะทำให้งานนี้มีคุณภาพมากขึ้นและเป็นประโยชน์กับผู้อ่านในการนำไปใช้ในอนาคต

8. ข้อเสนอแนะ

1. การแปลหนังสือ “การเต็นอิมโพรไวส์” เป็นการแปลหนังสือเฉพาะด้าน ดังนั้นนอกจากผู้แปลจะสามารถแปลได้อย่างถูกต้องตามหลักภาษาศาสตร์แล้ว ควรจะต้องมีประสบการณ์ตรงด้วย เพื่อที่จะสามารถเห็นภาพและถ่ายทอดให้กับผู้รับสารที่ต่างวัฒนธรรมได้

2. การแปลด้วยวิธีการเขียนเชิงวิชาการนั้นทำให้มีคุณภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์การแปลนั้นขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก หากกลุ่มเป้าหมายเป็นบุคคลทั่วไป หรือกลุ่มนักเต้นที่ไม่คุ้นชินกับภาษาวิชาการก็อาจจะเข้าถึงได้ยาก หรือหากในการปฏิบัติจริงต้องการอธิบายซ้ำ ดังนั้นผู้แปลอาจจำเป็นต้องเลือกใช้ภาษาที่กลุ่มเป้าหมายเข้าใจได้ง่าย

รายการอ้างอิง

- ธัญญา ธัญชัย. (2561). *การแปล (Translation)*. สืบค้นจาก <https://erp.mju.ac.th/articleDetail.aspx?qid=828>.
- ประกาศ ก.พ.อ. เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ พ.ศ. 2564. (2565). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 39 ตอนพิเศษ 4 ง (22-50)*.
- มอร์เกนรอต, จอยส์. (2565). *การเต้นอิมโพรไวส์ (ภัชกรชา แก้วพลอย, ผู้แปล)*. ชลบุรี: โอโทะ เพรส จำกัด.
- House, J. (2015). *Translation as communication across languages and cultures*. Retrieved from <https://books.google.com>.
- Malmkjaer, K. (2017). *The Routledge Handbook of Translation Studies and Linguistics*. London: Routledge.
- Molina, L., & Albir, A. H. (2002). Translation technique revisited: A Dynamic and functionalist approach. *Meta Journal des Traducteurs*, 47(4), 498-512.
- Morgenroth, J. (1987). *Dance Improvisations*. Pennsylvania: University of Pittsburgh Press.
- Nababan, M., Nuraeni, A., & Sumardiono. (2012). Pengembangan model penilaian kualitas terjemahan. *Kajian Linguistik dan Sastra*, 24(1), 39-57.
- Nida, E. A. & Taber, C. R. (1982). *The Theory and practice translation*. Leiden: E.J. Brill.
- Osman, A. (2017). *Definition of translation*. Retrieved from <https://translationjournal.net/October-2017/definition-of-translation.html>.
- Vinay, J. P., & Darbelnet, J. (1977). *Stylistique comparée du français et de l'anglais* (French Edition). Paris: Beauchemin.